

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЧОРНОМОРСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ПЕТРА МОГИЛИ**

ЗАТВЕРДЖЕНО

Ректор ЧДУ ім. Петра Могили

Л.П. КЛИМЕНКО

«30» березня 2015 р.

**ПРОГРАМА
ФАХОВОГО ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ
для вступу на другий/третій рік навчання на напрям підготовки
6.030104 «ПОЛІТОЛОГІЯ»**

на 2015-2016 навчальний рік

Миколаїв – 2015

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

У сучасному українському суспільстві існує гостра потреба у фахівцях, які б могли б забезпечити процес пізнання особливостей політичного розвитку країни, шляхи перетворення її на демократичне, правове, громадянське суспільство; досліджувати процеси трансформації політичної структури суспільства та фактори, що можуть призвести до небажаного політичного протистояння; з'ясувати характер нових принципів взаємодії між різними суб'єктами політичного процесу тощо.

Дана програма розроблена для вступних випробувань для зарахування на навчання на другий та третій курси за освітньо-кваліфікаційним рівнем «бакалавр» за напрямом підготовки 6.030104 «Політологія».

Майбутній фахівець повинен мати систему знань щодо сутності та функцій політики як окремої сфери життєдіяльності людського суспільства.

Метою даного випробування є встановлення рівня знань та вмінь щодо основних політологічних принципів і законів, що свідчатиме про готовність студента до подальшого опанування дисциплін з блоку професійної підготовки.

Вступний іспит дозволяє виявити: 1) рівень володіння основними категоріями політичної науки; 2) знання концептуальних методологічних засад теоретичного осмислення політичного життя, а також технологій політичної діяльності; 3) розуміння принципів функціонування політичної влади, загального і особливого в політичних системах, політичних процесів, політичної свідомості і політичної культури, демократії як цінності сучасної політики і цивілізації.

I. СТРУКТУРА ВСТУПНОГО ФАХОВОГО ВИПРОБУВАННЯ

Структура складання фахового вступного випробування передбачає тестову форму. Тестові завдання представлені у трьох варіантах. Кожен варіант налічує тридцять тестових завдань рівнозначної складності, у кожному з яких представлено чотири варіанти відповіді, одна з яких є вірною. Вирішення тестів потребує уміння застосовувати інтегровані знання програмного матеріалу з базової дисципліни «Політологія».

Організаційна частина фахового випробування:

1. Тестовий контроль проводиться в аудиторії, яка налічує достатньо місць для того, щоб кожен студент мав індивідуальне робоче місце.

2. На початку роботи викладач здійснює ознайомлення студентів з методичними рекомендаціями щодо виконання тестових завдань, відповідає на запитання студентів, видає кожному студенту один із трьох варіантів завдань і проштампований аркуш паперу формату А4.

3. На виконання тестових завдань відводиться 80 хв., не рахуючи час на видачу завдання (2-3 хв.) і відповідей на запитання студентів (3-5 хв.).

Методична частина фахового випробування:

1. Рекомендується фіолетовими (синіми) чорнилами (пастою) на проштампованих аркушах паперу формату А4 проставляти лише номери правильних відповідей.

2. Відповіді необхідно давати в такому порядку, в якому даються тестові завдання.

3. Під час виконання тестових завдань не дозволяється використовувати енциклопедії, довідники, словники, підручники, навчальні посібники, конспекти лекцій та ресурси Інтернет. Їх можна використовувати лише під час підготовки в позааудиторний час.

4. Виконання тестових завдань буде оцінюватися відповідно до розроблених критеріїв.

II. АНОТАЦІЇ ДО ЗМІСТОВНИХ БЛОКІВ ДИСЦИПЛІНИ «ПОЛІТОЛОГІЯ», ЯКІ ВІНОСЯТЬСЯ НА ФАХОВЕ ВИПРОБУВАННЯ

1. Політика як соціальне явище

Виникнення поняття «політика» та його еволюція. Детермінанти політики. Суб'єкти та об'єкти політики. Поняття соціального інтересу. Типи та стилі політики. Політика як наука і мистецтва. Співвідношення політики та моралі.

2. Історія світової політичної думки і становлення сучасної політології

Зародження політичної думки у країнах Стародавнього Сходу. Політичні вчення Стародавньої Греції. Політична думка та світоглядні ідеї Стародавнього Риму. Політичні ідеї раннього християнства. Політична думка часів Середньовіччя. Епоха Відродження – новий етап у розвитку політичної науки. Політичні концепції Нового часу. Політичні ідеї доби Просвітництва.

Політичні вчення ХІХ ст. Ліберальна та консервативна політична думка. Виникнення і розвиток соціально-політичних утопій. Виникнення, сутність політичної доктрини марксизму. Основні школи та течії сучасної зарубіжної політології.

3. Розвиток політичної думки на Україні

Формування первісних політичних уявлень. Політична думка Київської Русі. Морально-правові та релігійні уявлення про суспільство. «Руська правда». «Повчання дітям» Мономаха. Ідеї політичного і національного відродження України (П.Могила, І.Вишенський, С.Яворський). Українська політична думка періоду козацько-гетьманської доби. «Конституція Пилипа Орлика». Розвиток політичної думки вченими Києво-Могилянської академії. Духовно-моральні виміри політики у поглядах Г.Сковороди. Політичні ідеї Кирило-Мефодіївського братства. М.Драгоманов – основоположник політичної науки в Україні. Народницька школа в історії української політичної думки. Політичні ідеї І.Франка та Л.Українки. Політичні концепції українських мислителів ХХ ст. Теорія національного самовизначення

М.Грушевського. Державницька ідея В.Винниченка. Націоналізм Д.Донцова. Монархічно-гетьманська концепція В.Липинського. Політична думка міжвоєнної доби в Україні.

4. Політична влада

Влада як суспільне явище. Поняття і суть влади, основні концепції влади. Характеристики політичної влади. М.Вебер про три типи влади. Проблема забезпечення легітимності влади. Принцип розподілу влади та її історичні форми. Влада і владні відносини в сучасному українському суспільстві.

5. Політична система суспільства

Поняття «політичної система суспільства». Політична система як механізм формування і функціонування влади в суспільстві, чинник стабілізації і розвитку політичного життя. Основні елементи політичної системи, її інституційна, інформаційно-комунікаційна і нормативно-регулятивна підсистеми. Місце і роль у політичній системі держави, політичних партій, політичних асоціацій і об'єднань, різних політичних суб'єктів та їхні взаємовідносини. Функції політичної системи. Типологія політичних систем. Політична система сучасної України.

6. Держава і громадянське суспільство

Поняття держави, її ознаки, типи. Різноманітність теоретичних підходів до походження держави. Типи держав. Функції держави. Форми держави. Форми правління, форми устрою, форми політичного режиму. Апарат державного управління. Громадянське суспільство. Поняття «громадянське суспільство». Сучасні концепції громадянського суспільства. Шляхи формування громадянського суспільства, правової, соціальної держави в суверенній Україні.

7. Політичні партії і громадські організації

Виникнення політичних партій. Сутність, типи політичних партій, їх роль у політичному процесі. Багатоманітність підходів щодо класифікації політичних партій. Функції політичних партій в суспільстві. Поняття та типи партійних систем. Проблеми розвитку багатопартійної системи в Україні. Відмінності та спільні риси громадських організацій, рухів та політичних партій. Різновиди громадських організацій.

8. Політика і особа

Політика в системі ціннісних орієнтацій особи. Людина як об'єкт і суб'єкт політики. Політична поведінка особи. Політична участь та відчуження. Політична соціалізація. Соціальна та політична стратифікація. Політика і права людини.

9. Політичні еліти і політичне лідерство

Поняття, типологія та механізм формування політичних еліт. Виникнення понять «еліта» та політична еліта». Загальні причини існування

еліт. Теорія еліт Г. Моски, В. Парето, Р. Міхельса. Основні напрями сучасних елітарних теорій: макіавеллістська школа, ціннісні теорії, теорії демократичного елітаризму, концепція плюралізму еліт, ліволіберальні концепції. Типологія еліт. Політична еліта України. Д.Донцов, В.Липинський, М.Драгоманов про роль еліти в державотворенні.

10. Демократія як форма і спосіб організації суспільно-політичного життя

Поняття та виміри демократії. Багатоманітність тлумачення демократії. Нормативний та дескриптивний (описово-емпіричний) підходи до визначення демократії. Принципи (ознаки) демократії. Основні концепції демократії. Колективістська (тоталітарна), особистісна (ліберальна), плюралістична (теорія зацікавлених груп). Характерні риси основних концепцій демократії. Форми демократії: ідентитарна (плебісцитарна, пряма) і репрезентативна (представницька). Переваги та недоліки основних форм демократії. Передумови та шляхи демократизації українського суспільства.

11. Світовий політичний процес. Україна в системі міжнародних політичних відносин

Міжнародна політика та міжнародні відносини. Політичний ідеалізм, політичний реалізм, модернізм. Визначення, етапи становлення та основні категорії геополітики. Основні етапи становлення геополітичної думки. Дуалізм суші і моря та його концептуалізація в класичній геополітиці. Класична та сучасна геополітика: критерії розмежування. Україна в геополітичній стратегії світового товариства. Геополітичні аспекти становлення незалежної України.

ІІІ. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ВСТУПНОГО ФАХОВОГО ВИПРОБУВАННЯ

Оцінка рівня знань студентів визначається згідно з набраними балами за підсумками відповідей.

Максимальна сума за правильні відповіді становить 100 балів, мінімальна – 60 балів. Оцінка, виставлена комісією, оголошується прилюдно.

Знання студентів оцінюються згідно наступними критеріями:

- оцінка «відмінно» виставляється студентам, які за результатами випробування набрали 90–100% правильних відповідей.

- оцінка «добре» виставляється студентам, які за результатами випробування набрали 70–89% правильних відповідей.

- оцінка «задовільно» виставляється студентам, які за результатами випробування набрали 60–69% правильних відповідей.

- оцінка «незадовільно» виставляється студентам, які за результатами випробування набрали 0–59% правильних відповідей.

Переведення оцінок за національною шкалою у багатобальну шкалу

здійснюється відповідно до таблиці:

Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
		Оцінка	Пояснення
90– 100	відмінно	A	відмінне виконання
82– 89	добре	B	дуже добре
75– 81	добре	C	добре
67– 74	задовільно	D	задовільно
60– 66	задовільно	E	достатньо
1– 59	незадовільно	FX	незадовільно

IV. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Андрущенко В.П. Політологія: наука про політику: Підручник для вищої школи / В.П. Андрущенко, В.Г. Кремень (ред.), М.І. Горлач (ред.). – 3. вид., виправ. та доп. – К.; Х. : Єдинорог, 2001. – 640с.

2. Бабкіна О. В. Політологія: Посібник для студ. вузів / О.В. Бабкіна (ред.), В.П. Горбатенко (ред.). – К. : Видавничий центр "Академія", 2000. – 366с. – (Гаудеамус).

3. Бебик В.М. Політологія для політика і громадянина / В.М. Бебик. – К. : МАУП, 2004. – 424с. : рис. – Бібліогр.: с. 406-422.

4. Бебик В.М. Політологія: теорія, методологія, практика: Підручник / В.М. Бебик. – К., 1997. – 245с.

5. Брегеда А.Ю. Політологія: Навч.-метод. посіб. для самост. вивч. дисципліни / А.Ю. Брегеда. – К., 1999. – 108с.

6. Вегеш М. М. Політологія: підручник / М.М. Вегеш (ред.). – 3-тє вид., перероб. і доповн. – К. : Знання, 2008. – 384с.

7. Гелей С.Д., Політологія: навч. посіб. – 7-ме вид., перероб. і доп. / С.Д. Гелей, С.М. Рутар. – К. : Знання, 2008. – 415с. – Бібліогр.: с. 414-415.

8. Дзюбка І.С., Політологія у схемах, таблицях, визначеннях: Навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / Європейський ун-т / І.С. Дзюбка (заг.ред.). – 3.вид., доопр. і доп. – К. : Видавництво Європейського університету, 2002. – 178с. : рис. – Бібліогр.: с. 170-177.

9. Кирилюк Ф. М. Політологія: історія та методологія: Підручник для студ. вищих навч. закл. / Ф.М. Кирилюк (заг.ред.). – К. : Здоров'я, 2000. – 630с. : іл. – Бібліогр.: с. 624-629.

10. Кирилюк Ф.М. Українська політологія : Витоки та еволюція / Київський ун-т ім. Тараса Шевченка. Політологічний центр / Ф.М. Кирилюк (ред.). – К. : Варта, 1995. – 328 с.

11. Кирилюк Ф.М. Політологія Нової доби: Посібник / Ф.М. Кирилюк. – К. : Видавничий центр "Академія", 2003. – 304с. : іл. – (Серія "Альма-матер"). –

Бібліогр.: с. 277-283.

12. Кирилюк Ф.М. Політологія Ренесансу: Навч. посіб. / Ф.М. Кирилюк. – К. : Знання, 2000. – 200с.

13. Кирилюк Ф.М. Політологія середньовіччя: Навч. посіб. / Київський національний ун-т ім. Тараса Шевченка. Філософський факультет. Кафедра політології / Ф.М. Кирилюк. – К. : Тов-во "Знання" України, 2000. – 256с.

14. Кирилюк Ф.М. Політологія: Підруч. для вищих навч. закл. III-IV рівнів акредитації / Ф.М. Кирилюк. (ред.). – 2.вид., перероб. і доп. – К. : Здоров'я, 2004. – 775 с.

15. Кирилюк Ф.М. Стародавня політологія: Навч. посіб. / Ф.М. Кирилюк. – К. : Тов-во "Знання" України, 2000. – 192с.

16. Колодій А. Політологія: Підруч. для вищ. закл. освіти / А. Колодій (наук.ред.). – К. : Ельга-Н, 2000. – 582с.

17. Кухта Б. Політологія. Історія і теорія політичної науки: Курс лекцій / Б. Кухта. – Л. : Кальварія, 2004. – 272с. – Бібліогр.: с. 259-268.

18. Нерсисянц В.С. История политических и правовых учений / В.С. Нерсисянц. – М. : Норма, 2009. – 704 с.

19. Піча В.М. Політологія: підручник для студ. вищ. закладів освіти. – 5-те вид., стер / Піча В.М., Н.М. Хома. – Л. : Новий Світ-2000, 2008. – 304с. – (Вища освіта в Україні). – На обкл. авт. не зазнач.. – Бібліогр.: с. 298-303.

20. Піча В.М. Політологія: Конспект лекцій: Навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. освіти. – 2. вид., доп. / Піча В.М., Н.М. Хома. – Л. : Новий Світ-2000, 2003. – 172с.

21. Піча В.М. Політологія: конспект лекцій: Навч. посіб. для студ. вузів / Піча В.М., Н.М. Хома. – К. : Каравела, 1999. – 166с.

22. Піча В.М. Політологія: Навч. посіб. для студ. вищ. закл. освіти I-IV рівнів акредитації. – 2. вид., виправ. і доп. / Піча В.М., Н.М. Хома. – К. : Каравела, 2001. – 344с.

23. Піча В.М. Політологія: Типові питання та відповіді з лекційного курсу. Навч. посібник для студ. вузів освіти, аспірантів і викладачів / В.М. Піча. – К. : Каравела, 2002. – 175с. : іл. – (Вища освіта в Україні). – Бібліогр.: с. 172-174.

24. Політологія. Кінець XIX - перша половина XX ст.: Хрестоматія / О.І. Семків (ред.), О.І. Семків (уклад.). – Львів : Світ, 1996. – 800с.

25. Політологія: Підруч. для вищ. навч. закл. / А. Колодій (наук.ред.). – 2.вид., перероб. та доп. – К. : Ельга ; Ніка-Центр, 2003. – 664с.

26. Политология: Хрестоматія / М.А. Василик (ред.), М.А. Василик (сост.), М.С. Вершинин (сост.). – М. : Гардарики, 1999. – 843с.

27. Пугачев В.П. Введение в Политологию. Издание третье, переработанное и дополненное / В.П. Пугачев, А.И.Соловьев. – Москва : АСПЕКТ ПРЕСС, 2000. – 372 с.

28. Рябов С.Г. Політологія: словник понять і термінів / С.Г. Рябов– 2., вид.

перероб. і доп. – К. : Видавничий дім "КМ Академія", 2001. – 253с.

29. Сазонов М.І. Політологія: Навч. посібник для студ. вищих навч. закл. / Харківський держ. ун-т / М.І. Сазонов (упоряд. та ред.). – Х. : Фоліо, 1998. – 735с.

30. Скиба В. Вступ до політології: Екскурс в історію правничо-політичної думки / В. Скиба, В. Горбатенко, В. Туренко. – К. : Основи, 1998. – 718с.

Програму розглянуто на засіданні
кафедри політичних наук
протокол № 7 від "16" лютого 2015 р.

Завідувач кафедри політичних наук

М.С. Іванов

Програму схвалено на засіданні
приймальної комісії університету
протокол № 8 від "30" березня 2015 р.

Відповідальний секретар
приймальної комісії

Л.В. Шерстюк